

Методичні поради щодо реалізації партнерської взаємодії учасників освітнього процесу

Реалізація принципів педагогіки партнерства в умовах дистанційного навчання

Т. С. Китиченко, С. О. Китиченко

Одним із дев'яти ключових компонентів формули Нової української школи є «педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками» [5, с.7]. Після впровадження «Концепції нової української школи» в життя з'являється велика кількість розвідок, які присвячені питанням реалізації педагогіки партнерства. На сучасному етапі є різні трактування самого поняття: наприклад, О. Барабаш пояснює «педагогіку партнерства» як «напрямок педагогіки, який передбачає узагальнення, проектування оптимальних умов, прийомів, методів формування та розвитку особистості школяра на гуманістичних засадах» [1, с. 3].

В умовах дистанційного навчання підвищилися пріоритети реалізації головних принципів педагогіки партнерства, які були закладені в «Концепції нової української школи» [5]. Згадаємо їх: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей)» [5, с.14]. За «Концепцією нової української школи»: «В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат» [5, с. 14].

На сучасному етапі питанням педагогіки партнерства під час дистанційного навчання присвячено низку праць: В. Дідуха, О. Пінчука, А. Шульги та ін. Зокрема, у статті «Можливості дистанційної освіти в педагогіці партнерства» автори називають такі переваги дистанційної форми: «1) навчання в психологічно комфортній, звичній для дитини обстановці за її комп'ютером. Використання комп'ютера в процесі навчання сприяє також підвищенню загальної мотивації та інтересу до навчання, адже задіюються нові форми роботи за комп'ютером та причетність до пріоритетного напрямку освітньо-наукового прогресу; 2) індивідуальні терміни і темп навчання. Дистанційне навчання дає змогу учневі працювати у власному ритмі, виділивши необхідну кількість годин для опрацювання тієї чи іншої теми, враховуючи індивідуальні можливості школяра; 3) високий рівень самостійності та творчості. Під час цифрового навчання учень має змогу більше працювати самостійно, проте за необхідності може в будь-який час отримати допомогу від вчителя; 4) подолання територіальних і часових обмежень. Дистанційне навчання допомагає учасникам освітнього процесу, що

знаходяться в різних місцях, працювати разом, що неабияк сприяє розширенню можливостей отримати необхідні знання» [8].

Н. Бібік у посібнику «Нова українська школа: порадник для вчителя» рекомендує: «як інструменти педагогіки партнерства можна використовувати цікаві й захопливі розповіді, відверту бесіду, справедливу і незалежну оцінку, заохочення творчих успіхів, особистий приклад, зустрічі з цікавими людьми, спільний пошук рішень, спільні суспільно корисні справи, благодійні акції тощо» [3, с.18]. На наш погляд, деякі з означених інструментів доречно використовувати під час дистанційного навчання.

Окремо хочемо звернути увагу на поради вчителів-практиків щодо ефективного дистанційного виконання домашніх завдань: рекомендовано дотримуватися таких правил:

1. Використовувати однаковий підхід, засоби та платформи для комунікації. Платформа має бути зручною як для вчителя, так і для учня.

2. Педагоги повинні прийняти спільні правила взаємодії (в межах кожного класу) – це суттєво спростить як життя учнів, так і особисту роботу кожного вчителя.

3. Використовувати спілкування, споглядання та слухання. Має бути вихід у прямі ефіри для інструктажів, аналізу завдань і дискусії з учнями хоча б раз на 2–3 дні.

4. Використовувати єдину систему оцінювання.

5. Дистанційні домашні завдання повинні оцінюватись. Команда педагогів має створити єдину та прозору систему дистанційного оцінювання. Більш того, уся система має бути чітко пояснена школярам.

6. Використовувати гейміфікацію завдань.

7. Виконання домашніх завдань у формі гри зробить їх цікавими та необтяжливими. Чим більше ігрових елементів і квестів буде у ваших матеріалах, тим більше шансів, що учні не просто виконають домашнє завдання, а й активно долучаться до більш глибокого вивчення теми. Наприклад, якщо в рамках уроку географії вам потрібно вивчити певну країну, дайте дітям завдання спланувати подорож до неї й підготувати онлайн-план свого перебування та відвідин різних цікавих місць.

8. Використовувати систему «питання – відповідь».

9. Одразу домовтеся з учнями, коли й куди вони можуть надсилати вам запитання. Інакше ви ризикуєте цілий день просидіти в обіймах комп'ютера чи телефону. Якщо якийсь питання від учнів часто повторюється, то варто переформатувати завдання, яке ви поставили, або створити файл із відповідями на часті запитання» [4, с.131-132].

І. Большакова стосовно інструментів для оцінювання в публікації «Практика та підходи до дистанційного навчання – рекомендації для вчителів» надає такі практичні поради:

- *«Гарно показали себе онлайн-тести з автоматичним зворотним зв'язком. Неможливо перевірити сотні дитячих робіт через фото. Тести перевіряють рівень запам'ятовування інформації, відтворення або роботу з іншими гаджетами. Сервіси: Quizlet, Google Forms, Kahoot, Pear Deck.*
- *Навчання через відео. Якщо ви посилаєте відео, то бажано, щоб до нього була якась перевірка. Адже просто подивитися відео і зробити типову вправу – не дієво. Краще прив'язати до відео те, що ви будете оцінювати. Сервіси: EdPuzzle, Khan Academy, Nearpod, YouTube.*

- Можна використовувати записані пояснення/відгуки на діаграмах, розв'язках чи процесах (обговореннях), якщо ви користуєтесь цими додатками. Просто писати на тому, що надсилають діти. Сервіси: Flipgrid, Explain Everything, Seesaw, Screencastify, Kaizena.
- Створення портфоліо робіт для спостереження за навчанням. Я наразі не маю однозначної відповіді, які мають бути завдання. Хтось говорить про більш творчі, хтось – про репродуктивні, тому що треба відпрацьовувати уміння і навички. Це питання відкрите, але завжди має бути баланс. Сервіси: Seesaw, Book Creator, Pages, Google Sites.
- Обговорення тем/Дошки. Обговорювати (наприклад, картини на образотворчому мистецтві чи літературний твір) можна навіть у Viber. Відправити дітям картину й поставити кілька запитань. Лише продумайте, скільки дітей має бути в чаті. Сервіси: Flipgrid, Padlet, Viber.
- Опитування/Зворотний зв'язок. Сервіси: Mentimeter, Poll Everywhere, Survey Monkey.
- Спільне використання контрольного списку. Сервіси: будь-який додаток для публікації списків» [2].

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України провів аналітичне дослідження змін у педагогічній взаємодії учасників освітнього процесу під час застосування дистанційних форм навчання. О. Пінчук представила в доповіді «Особливості педагогічної взаємодії у середовищі дистанційного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів» результати цього дослідження. Для порівняння були використані форми традиційна, екстернату тощо. Щодо дистанційної форми дослідниця зазначила: «Для дистанційної форми навчання явище комунікації, невід'ємної складової будь-якого педагогічного процесу, набуло визначального характеру, від рівня втілення якого залежить ефективність навчального процесу» [7, с. 2].

Рис. 1. Педагогічна взаємодія в різних формах навчання учнів закладів загальної середньої освіти (порівняння)

На сучасному етапі існує ряд електронних платформ, які допоможуть не тільки ефективно організувати навчально-виховний процес у закладі освіти, а й удосконалити комунікацію між усіма учасниками освітнього процесу. Розглянемо деякі з них. Наприклад, платформа *Firefly* дозволяє проводити не лише уроки у дистанційному форматі, а ще й організовувати спілкування з батьками [9]. Окремої увагу заслуговують сервіси *Google Workspace for Education* – набір інструментів та сервісів Google, які можуть використовувати освітні заклади для оптимізації навчання. Також *Google Workspace for Education* пропонує декілька варіантів, виходячи із потреб суспільства:

- *Основи Google Workspace for Education*. Надає інструменти для навчання, такі як Клас, Google Meet, Документи Google, Google Форми і Google Chat.
- *Google Workspace for Education Standard* (доступний в квітні 2021 р.) – ті ж інструменти, що і Education Fundamentals, але з розширеними функціями безпеки і поліпшеними засобами управління.
- Оновлення для викладання і навчання (є в квітні 2021 р.) – додає розширені можливості відеозв'язку, надбудови для Класу і інші функції і інструменти в вашу версію *Education Fundamentals* або *Education Standard*.
- *Google Workspace for Education Plus* – включає в себе всі функції Education Standard і Teaching and Learning Upgrade з додатковими функціями для певних служб, такими як відстеження відвідуваності в Google Meet [6].

Цікавим ресурсом, який допоможе підвищити інтерес до предмету під час дистанційного навчання та покращить комунікацію між учнем та учителем – *Pear Deck* [10]. *Ресурс ClassCharts* допомагає спланувати та управляти класами, як в очному, так і в дистанційному форматі. До сервісу входять наступні функції: автоматичне розташування учнів; історія взаємодії окремого учня з іншими учнями у класі; управління поведінкою та аналітика; домашні завдання; відвідування; благополуччя; крамниця нагород; додатки для батьків та учнів; затримання; дошки WAR; комунікація; анонси [11].

Таким чином, в умовах дистанційного навчання важливим елементом у реалізації принципів педагогіки партнерства є різноманітні цифрові сервіси, оволодіння якими є запорукою ефективної комунікації учитель – учень – батьки.

Література

1. Барабаш О. Педагогіка партнерства – сучасний тип взаємодії між учасниками освітнього процесу / О. Барабаш // *Учитель початкової школи*. – 2018. – № 8. – С.3–7.
2. Большакова І. Практика та підходи до дистанційного навчання – рекомендації для вчителів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/praktyku-ta-pidhody-do-dystantsijnogo-navchannya-rekomendatsiyi-dlya-vchyteliv/>
3. Бібік Н. Нова українська школа: порадник для вчителя / Н. Бібік. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 175 с.
4. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. / упоряд.:

- Воротникова І. П., Чайковська Н. В. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. – 456 с.
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти [Електронний ресурс]. – Б.в., 2016. – 34 с. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
 6. Огляд Google Workspace for Education [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://support.google.com/a/answer/7370133?hl=en>
 7. Пінчук О. П. Особливості педагогічної взаємодії у середовищі дистанційного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів / О. П. Пінчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/317/1/%D0%9F%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B4%D1%8C_%D1%83_%D0%A5%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%B2_.pdf
 8. Шульга А. Можливості дистанційної освіти в педагогіці партнерства / А. Шульга, В. Дідух // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2020. – Вип. 29. – Т. 4. – С.256–262.
 9. Firefly [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://fireflylearning.com/>
 10. Pear Deck [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.peardeck.com/googleslides>
 11. ClassCharts [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.classcharts.com/>

Школи вчителів географії як приклад партнерства освітян Харківщини

О. І. Грінченко, О. М. Саввіч

Сучасні тенденції розвитку освіти України, визначені Законом України «Про освіту», Законом «Про повну загальну середню освіту», Концептуальними засадами реформування середньої освіти «Нова українська школа», вимагають інноваційних змін у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, де значна роль відводиться формуванню їх професійної компетентності згідно з викликами і потребами часу.

У сучасних умовах реформування освіти радикально змінюється статус учителя, його освітні функції, відповідно зростають і вимоги до його професійної компетентності, рівня його професіоналізму. Від професійної компетентності вчителя залежить формування конкурентоздатності, ключових компетентностей учнів, їх спроможності ввійти у світовий глобальний простір. У цьому процесі змін все більшого значення набувають ідеї педагогічного партнерства як чинника саморозвитку вчителів. Саме заклади післядипломної освіти здатні взяти на себе роль модератора такої взаємодії, що дає змогу кожному педагогічному працівникові реалізувати індивідуально-особистісну стратегію розвитку.